

FÆLLES OM DEMENS

Demensvenlighed
er menneskelighed
i Tønder Kommune

Guide til spisefællesskaber på plejecentre

FÆLLES OM DEMENS – DEMENSVENLIGHED ER MENNESKELIGHED
I TØNDER KOMMUNE

Af Marie Madvig Evald, Projektleder

Indhold

Indledning.....	2
Formål.....	2
Indhold.....	3
1. trin: Sikr ledelsesopbakning og prioritering	4
2. trin: Organisering.....	4
Udvælg tovholdere på ude - og inde området.	4
Udvælg målgruppe for deltagere.	6
Udvælg målgruppe for madværter.....	8
3. trin: Etabler samarbejde og rekruttér	9
Etabler samarbejde med forening, som frivillige kan organiseres under.	9
Rekruttering af frivillige madværter	9
Rekruttering af deltagere	11
4. trin: Udvikl eller tilpas indhold i spisefællesskaberne	13
Drejebog til spisefællesskab på Toftegården:	13
5. trin: Opstart - Planlæg opstart af spisefællesskab.....	16
Intromøde med madværter	16
Praktisk planlægning	17
Opgaver	17
6. trin: Progressionsmålinger - startmåling	20
7. trin: Afvikling af spisefællesskabet	21
Opsamling med deltagere	21
Opsamling med madværter.....	21
Evaluering	22
Bilag	24
Bilag 1: Implementeringsplan.....	24
Bilag 2: Samtalekort.....	26
Bilag 3: Tavshedspligtserklæring for frivillige	31
Bilag 4: Samtykkeerklæring for deltagere	32
Bilag 5: Notat angående anvendelse af plejecenterbusser	33

Indledning

Måltider har stor betydning i vores hverdag og for vores trivsel og danner ofte rammen om højdepunkterne i vores liv, og i vores hverdag. Med spisefællesskaber på plejecentre, lægges der op til at skabe små højdepunkter i hverdagen med et måltid i et socialt fællesskab med andre. Omdrejningspunktet i spisefællesskaberne er det sociale samvær blandt deltagerne og det gode måltid.

Spisefællesskaberne kan være for alle, der har gavn af fællesskabet og kan anvendes i forbindelse med forebyggelse og nedbringelse af ensomhed.

Spisefællesskaberne bidrager med nogle rammer og et trygt miljø, der skaber grobund for sociale relationer. Deltagerne mødes med fast frekvens, og relationerne bekræftes således kontinuerligt.

I spisefællesskaber bidrager deltagerne med det, de kan, og det, de har. De deltager i aktiviteterne omkring måltidet, det kan fx være ved at dække bord og gøre klar, arrangere pynt eller lignende. På den måde kan spisefællesskaber på plejecentre give deltagerne en oplevelse af, at de er betydningsfulde bidragydere til afvikling af arrangementet, og dermed kan deltagerne opnå større ejerskab af arrangementerne.

Guiden baserer sig på erfaringer fra to spisefællesskaber i Tønder Kommune. Det første spisefællesskab blev udviklet til beboere på plejecenteret og udeboende, og plejecentermedarbejdere stod for afvikling heraf. Med inspiration herfra blev guiden her udviklet og afprøvet på et andet plejecenter, hvor målgruppen var beboere på plejecenteret og udeboende, men denne gang var målgruppen personer med demensdiagnose eller demenslignende symptomer, og hvor frivillige stod for afvikling af arrangementet.

I forbindelse med udvikling og afprøvning af guiden har Tønder Kommune haft et samarbejde med FREMFÆRD, som har fulgt afprøvningen og blandt andet inspireret til værtskab og kvalificering af evalueringsstrategi.

Spisefællesskabet er udviklet i forbindelse med et projekt finansieret under Sundhedsstyrelsen mhp. at skabe demensvenlige samfund i perioden 2022-2024.

Formål

Formålet med spisefællesskaber på plejecentre er at mindske oplevelsen af ensomhed og øge livskvaliteten blandt deltagerne.

Aktiviteten har en rehabiliterende effekt i kraft af, at deltagerne er i et trygt miljø, hvor de kan komme til udtryk på forskellige måder, varetage meningsfulde opgaver, skabe relationer til hinanden og blive en del af et fællesskab.

Indhold

Guiden her kan anvendes til at planlægge, udvikle og etablere spisefællesskaber på plejecentre. Guiden er inddelt i en kronologisk rækkefølge i forhold til, hvornår i processen, der kan gøres forskellige overvejelser, i forbindelse med udvikling og implementering af et spisefællesskab.

Guiden kommer omkring følgende trin:

1. Trin: Sikr ledelsesopbakning og prioritering.
2. Trin: Organisering: Udpeg tovholdere på inde og ude området. Udvælg målgruppe for deltagere. Udvælg målgruppe for madværter.
3. Trin: Etabler samarbejde og rekruttér.
4. Trin: Udvikl eller tilpas indhold i spisefællesskabet
5. trin: Opstart: Planlæg opstart af spisefællesskab
6. Trin: Progressionsmålinger – startmåling.
7. Trin: Afvikling

Guiden indeholder desuden en implementeringsplan, som kan fungere som en opsamling på de forskellige punkter i guiden og som en støtte i forbindelse med at skabe en samlet plan for implementering af spisefællesskaber.

Dertil afsluttes guiden med en evalueringsplan, som kan anvendes til at få et godt udgangspunkt for at følge deltagernes udbytte af at deltage, og bidrage til et datagrundlag til at dokumentere effekten for deltagerne.

1. trin: Sikr ledelsesopbakning og prioritering

Som noget af det vigtigste for at få succes med spisefællesskaber, viser erfaringer, er, at der er ledelsesopbakning til etablering af spisefællesskaber. Der kan være behov for samarbejde på tværs af faggrupper og et vigtigt fokus er, at der er opbakning til at opgaven prioriteres, og at der afsættes tid og de nødvendige ressourcer til opstart og drift af spisefællesskaberne.

2. trin: Organisering

Når der skal etableres et spisefællesskab, kan der være behov for at samarbejde med forskellige aktører. Organiseringen for spisefæller er delt op i tre led, som hver især varetager forskellige roller og opgaver. Se illustration i tabel 1, nedenfor:

Deltager	Madvært	Tovholder
Deltager og bidrager til afviklingen af spisefællesskabet, med støtte fra madværterne.	• Er ansvarlige for afviklingen af spisefællesskabet og tager kontakt til tovholdere, ved behov. • Deltager i spisefællesskabet, og støtter deltagerne i afviklingen. • Tager imod afbud fra deltagere. • Står for (af)bestilling af mad.	• Tovholdere på inde- og udeområdet rekrutterer deltagere henholdsvis fra plejecenteret og udeboende. • Tovholdere er sparringspartnere for madværterne, ved behov.

Udvælg tovholdere på ude - og inde området.

Tovholder på indeområdet

En tovholder på plejecenteret er nødvendig for at understøtte nogle af de praktiske aspekter i forbindelse med etablering og afvikling af spisefællesskaber og være kontaktperson for madværten.

Forslag til opgaver og funktioner tovholderen på plejecenteret kan varetage:

- Kontaktperson for madværter.
- Tage imod antal deltagere fra madværten og (af)bestille mad ved madleverandør. Send deltagerliste til madleverandør mhp. regning til deltagere. (Kan evt. varetages af madvært eller tovholder på ude området).
- Koordinere at der er ledige lokaler – book lokaler.
- Sikre at deltagere, der bor på plejecenteret, har svaret på spørgeskema i forbindelse med henholdsvis opstart og løbende status efter 3 og 6 mdr. i spisefællesskaberne.
- Evt. uddanne i madværtsrollen, grundprincipper i rehabilitering 2.0 og demensvenlighed.

Forslag til tovholdere på inde området:

Tovholderfunktionen kan varetages af forskellige personer fra sted til sted.

- Plejecenterleder
- Aktivitetsmedarbejder fra dagcenter
- Teamkoordinator
- Medarbejder (evt. en medarbejder med særlig interesse for arrangementet).
- Der kan være sammenfald mellem madvært og tovholder på plejecenter.

På Toftegården har plejecenterlederen været tovholder på inde området. Det har bidraget til at få nye indsigter og erkendelser omkring beboere på plejecenteret og har bidraget til relations dannelse til borgere, der bor ude, som har vist interesse for plejecenteret.

Visse opgaver kunne have været uddelegeres til en medarbejder på Toftegården.

Tovholder på udeområdet

En tovholder på udeområdet kan understøtte nogle af de praktiske aspekter, der omhandler borgere, der kommer ude fra. Tovholder på udeområdet har kendskab til borgere, der bor uden for plejecenteret. Tovholder på udeområdet står blandt andet for ansøgning om støtteordninger til fx mad og transport.

Forslag til opgaver og funktioner tovholderen på udeområdet kan varetage:

- Kontaktperson for madværter omkring borgere, der kommer udefra.
- Indsende ansøgningsblanket til støtteordning for spisefællesskabet.
- Tager imod afbud fra deltagere og (af)bestille mad ved leverandør. Send deltagerliste til madleverandør mhp. regning til deltagere. (Kan evt. varetages af madvært eller tovholder på inde området).
- Sikre at deltagere, der bor ude, har svaret på spørgeskema i forbindelse med henholdsvis opstart og løbende status efter 3 og 6 mdr. i spisefællesskaberne.
- Evt. uddanne i madværtsrollen, grundprincipper i rehabilitering 2.0 og demensvenlighed.

Forslag til tovholder på udeområdet:

- Demenskoordinator
- Distriktsleder i hjemmeplejen
- Teamleder
- Medarbejder (evt. en medarbejder med særlig interesse for arrangementet).
- Der kan være sammenfald mellem madvært og tovholder på udeområdet.

På Toftegården har en demenskoordinator været tovholder på udeområdet. Det har givet et særligt kendskab til borgerne, at være sammen med dem i anden kontekst og har således bidraget til relations dannelsen.

Visse opgaver kunne evt. have været uddelegeres til madværter ift. fx koordinering, afbud, bestilling og afbestilling af mad mm.

Udvælg målgruppe for deltagere.

Afgræns målgruppe for spisefællesskabet.

Når målgruppen skal afgrænses kan der være fokus på, fx hvem der kan profitere af tilbuddet, hvem der er i risiko for ensomhed og isolation og målgrupper, som kan have særlig behov for spisefællesskaber.

Der kan med fordel være fokus på den enkeltes udbytte og bidrag til fællesskabet. Deltagerne i spisefællesskaberne skal for at profitere af det gerne kunne bidrage til samtalen og opgaverne omkring aktiviteten.

Personer, der bor på plejecenter, der har flere ressourcer end majoriteten af beboere på plejecenteret, kan opleve, at de ikke har en samhørighed med de andre beboere, og oplever dermed, at der ikke er adgang til, hvad de oplever som meningsfulde fællesskaber. Det kan resultere i, at borgerne isolerer sig og fx trækker sig fra fællesskabet og på den måde opleve emotionel ensomhed, der skyldes en oplevelse af fravær af relationer præget af tilknytning og intimitet, der gør, at de føler sig alene sammen med andre eller i sin relation til andre.¹

Personer, der bor alene, kan have et behov for at være fysisk sammen med andre mennesker, men har ikke nogen at have et socialt samvær med. De kan derfor opleve en social ensomhed, og føle sig uønsket alene.

Personer, der bor med en ægtefælle eller pårørende, men oplever et behov for et fællesskab uden for hjemmet. Det kan samtidig aflaste den pårørende.

Personer med demens og pårørende, har tendens til at isolere sig og er derfor i risiko for at opleve ensomhed. Der kan være særligt behov for demensvenlighed og at der fx er en vært, der sætter rammen, guide og støtter.

Andre målgrupper, der kan have gavn af spisefællesskaber er blandt andet borgere, der er særligt sårbare og udsatte, småt spisende og undervægtige, har lille netværk og generelt kan opnå løft i trivsel og livskvalitet ved at indgå i spisefællesskab.

Erfaringer fra etablering af demensvenligt spisefællesskab på Toftegården viser, at demensramte kan få godt udbytte af deltagelse i spisefællesskab. Der er deltagere, der er gode til at holde samtaler i gang og holder af at tage ordet. Mens andre deltager mere passivt, men får meget ud af selskabet og komme lidt ud og væk fra det, de har derhjemme.

Nogle deltagere kan selv føre samtaler på tværs, mens andre har brug for mere støtte, og profiterer af at sidde med en madvært, og have samtaler i mindre grupper. I den forbindelse er det centralt at holde for øje, hvor deltagerne sidder i forhold til hinanden, men også i forhold til madværter, så alle kommer til at trives og komme i spil under selve måltidet.

Selvhjulpethed: Det kan være værd at overveje, om der er krav til selvhjulpethed.

På Toftegården skal deltagerne som udgangspunkt være selvhjulpne, hvis de har brug for hjælp og støtte til fx spise- og toiletsituation, skal de selv have en støtteperson/ledsager med.

¹ [Styrket indsats mod ensomhed hos ældre mennesker med meget hjemmehjælp - rapport \(aktivtaeldreliv.dk\)](https://aktivtaeldreliv.dk)

Overvej, hvor mange der er plads til i spisefællesskabet.

Størrelsen har betydning for dynamikken i gruppen og hvorvidt den enkelte deltager kan komme til udtryk. Bliver gruppen for lille, kan det blive sårbart, hvis nogle skulle være forhindret, omvendt, hvis den bliver for stor, stiller det større krav til deltagerne, og der skal arbejdes mere for at opbygge og bibeholde relationer og sin plads i gruppen.

I Spisefællesskabet på Toftegården har der været 7 deltagere og 4 frivillige. Det har været passende. Oplevelsen er, at der er plads til den enkelte, at alle bliver tilstrækkeligt set og hørt, og får mulighed for at præge fællesskabet med det, der betyder noget for den enkelte. Der har været behov for at skabe små grupper, hvor de mere tilbageholdende kan komme til udtryk. Det stiller således flere krav til madværter, des flere deltagere. Erfaringen er i øvrigt, at det kan blive lidt stille, hvis der er få deltagere.

Udvælg målgruppe for madværter

I spisefællesskaberne er det vigtigt, at der er madværter, der sikrer, at alle bliver taget godt imod, at alle deltagere har det godt og er med i fællesskabet. Madværten understøtter den gode stemning under måltidet, sætter samtaler i gang og lignende. Madværterne hjælper fællesskabet med at gøre klar til måltidet. Dvs. hjælper, støtter og guider, så der bliver dækket op og sørger for, at alle får noget at spise.

Deltagerne er som udgangspunkt selvhjulpne og kan spise selv. Hvis dette ikke er tilfældet har de en støtteperson, som hjælper dem. Det er derfor ikke som udgangspunkt madværtens opgave at hjælpe deltagere med at spise.

Forslag til opgaver og funktioner, der kan varetages af madværten:

- Vært for aktiviteten.
- Ansvarlig for afvikling af arrangement.
- Opvask – vaskes op eller stilles til køkkenpersonale, efter aftale med tovholder.
- Lave opsamling på dagen.
- Minde deltagere om at komme på dagen.
- Koordinere transport af deltagere.
- Tilmelde antal deltagere til tovholder på plejecenter.
- Tage imod tilmeldinger og registrere deltagere på dagen.
- Tage imod afbud fra deltagere (af)bestille mad ved leverandør, send deltagerliste til madleverandør mhp. regninger til deltagere.
- Indhente samtykke til registrering.

Forslag til hvem der kan varetage rollen som madvært:

- Aktive frivillige i foreninger.
- Aktive frivillige i vennekredse.
- Personer, der ønsker at være frivillig og være med til at gøre en forskel.
- Aktivitetsmedarbejder fra dagcenter (evt. en medarbejder med særlig interesse for arrangementet).
- Medarbejder fra plejecenter (evt. en medarbejder med særlig interesse for arrangementet).
- Medarbejder fra hjemmepleje (evt. en medarbejder med særlig interesse for arrangementet).
- Medarbejder fra fælleskøkkenet (evt. en medarbejder med særlig interesse for arrangementet).

Særlig støtteordning til madværter

Madværter (frivillige) har mulighed for at få betalt måltidet via ansøgning om spisevenner. Se bilag 1.

3. trin: Etabler samarbejde og rekrutter

Etabler samarbejde med forening, som frivillige kan organiseres under.

Ønskes frivillige madværter, kan det være en fordel, at samarbejde med en forening af flere årsager. De er vant til at arbejde med frivillige, de kender til rekruttering og det giver de frivillige et ophæng.

Vennekredsen på det pågældende plejecenter kan være oplagt at forsøge at etablere samarbejde med, da aktiviteterne vedkommer beboere på plejecenteret, eller potentielt fremtidige beboere.

Alternativt kan der rækkes ud til andre foreninger eller der kan søges sparring hos Frivilligcenter Tønder, der har et godt overblik over sociale foreninger i Tønder Kommune.

På Toftegården er der gode erfaringer med at samarbejde med Plejecenterets vennekreds omkring organisering af de frivillige madværter. Samarbejdet består umiddelbart af at give de frivillige et ophæng. I praksis er de frivilliges kontakt til tovholderne for aktiviteten på henholdsvis inde- og udeområdet.

Rekruttering af frivillige madværter

Rekruttering kan med fordel ske fra forskellige kanaler.

I annoncering kan man overveje, hvor meget tekst og blikfang der skal gøres brug af, fx med billeder.

I Spisefællesskabet på Toftegården er der anvendt forskellige kanaler til rekruttering:

- Annoncering via sociale medier.
- Annoncering via den lokale ugeavis.
- Annoncering i samarbejde med Frivilligcenter Tønder.
- Sneboldeffekt – hvor der er spurgt ud til bekendte, om de kender nogen, som kunne være interesseret.
- Brug af ambassadører, som har stort netværk i lokalområdet.
- Plakater i lokale forretninger, sportshaller, aktivitetscentre for ældre mm.

I forbindelse med rekruttering, kan der inviteres til fx et informationsmøde, hvor der er mulighed for at komme og høre mere om aktiviteten, forud for at de melder sig som frivillige.

Eksempler fra Toftegården: Det kan derfor være en god ide, at bruge forskellige kanaler, for at gøre opmærksom på muligheden.

Invitation der blev bragt i ugeavisen

og delt på sociale medier på lokale sider

og på Frivilligcenter Tønders facebookside:

Invitationer, der blev delt i postkasser:

Plakat der blev hængt i lokale butikker og mødesteder:

Ud over ovenfor beskrevne kanaler, spredte formanden for vennekredsen en kort tekst med en efterspørgsel fra sin private Facebook, hvilket gav respons og resulterede i at en frivillig tilmeldte sig som madvært.

Rekruttering af deltagere

Deltagere kan rekrutteres på forskellige måder og via forskellige kanaler.

For at komme igennem til den udvalgte målgruppe, kan det være relevant at samarbejde med forskellige faggrupper, som kan hjælpe med rekrutteringen.

- Ældrerådgivere (Det Forebyggende Hjemmebesøg) – er i kontakt med borgere, der kan være i risiko for ensomhed og demenssygdom, før de får tilbud om hjælp.
- Demenskoordinator – har overblikket over demensramte borgere, der kunne være interesseret i at deltage.
- Hjemmepleje – er i jævnlig kontakt med borgere, der er i risiko eller oplever ensomhed og har demenssygdom.
- Sygepleje – er i kontakt med borgere, der er i risiko for ensomhed og demenssygdom, som i en periode har brug for sygeplejefaglig hjælp, men ikke nødvendigvis får anden hjælp eller er tilknyttet hjemmeplejen.
- Plejecenterleder - har overblikket over borgere, der oplever emotionel ensomhed og demensramte borgere på plejecenteret, der kunne være interesseret i at deltage.
- Diætist – møder mennesker, der oplever ensomhed eller kan være i risiko for ensomhed og isolation.
- Rehabilitering terapeuter – møder mennesker der kan være i risiko for ensomhed og isolation.

Faggrupperne kan hjælpe med at udpege mulige interesserede og sørge for formidling af invitationen til aktiviteten.

Aktiviteten kan i øvrigt annonceres på følgende kanaler:

- Demens.toender.dk
- Ugeavisen
- Facebook – Demensteamet, lokale sider og Tønder Kommune.
- Frivilligcenter Tønder.

Overvej om andre mulige ambassadører kan hjælpe med at gøre opmærksom på tilbuddet. Fx Aktivitetscentre (infoskærme), Ældrerådet, Ældresagen, Alzheimerforeningen, Danske Seniorer m.fl.

Forslag til invitation:

Eksempel fra Toftegården:

Plakat, der blev hængt op i lokale butikker, haller og aktivitetscenter og delt på sociale medier.

Invitationer der blev delt ud til interesserede:

Forside:

Bagside:

Erfaringer viser, at når det er lykket, så giver det mange gange igen, både for madværter, men ikke mindst for deltagerne, der har fået mulighed for at komme i spil i fællesskabet og har genlært kompetencer.

4. trin: Udvikl eller tilpas indhold i spisefællesskaberne

Som noget af det første er det relevant at forholde sig til, hvad spisefællesskabet skal indeholde. Det kan være forskelligt, hvem der skal deltage i udviklingen af indholdet, og der vil muligvis være behov for at tilpasse det undervejs. Tovholdere kan stå for udviklingen af indholdet, men det er også muligt at inddrage madværter endda deltagere kan inddrages i dele af udviklingsarbejdet.

Som inspiration er der udviklet en drejebog for spisefællesskabet, som tager udgangspunkt i at deltagerne kommer i spil og tager del i aktiviteterne, således at de får mulighed for at bidrage til fællesskabet, udtrykke deres identitet og præferencer, og skaber anledninger til at indgå i relationer omkring et fælles tredje på forskellige måder.

Drejebog til spisefællesskab på Toftegården:

Rollefordeling:

Deltagere: deltager i aktiviteterne omkring måltidet og er så vidt muligt selvkørende, og men med støtte fra madværten.

Madværten: guider og igangsætter aktiviteterne, understøtter samtale og samvær.

Programpunkt	Aktivitet	Praktisk	Baggrund
Velkomst	Værter tager imod deltagere.	Værter har ro og tid til at tage imod deltagerne.	En god velkomst og en god vært, sørger for, at deltagerne føler sig trygge og imødekommet, fra det tidspunkt, hvor de træder ind ad døren. Ved at se deltagerne i øjnene, eventuelt introducere dem for hinanden, særligt, hvis der er nye deltagere med, bliver de hurtigere trygge.
Forberedelse og borddækning	Der dækkes op med dug, borddekoration og sangbøger til middagsmad og kaffe. Maden anrettes på fade.	Deltagerne hjælpes ad med at dække bord og sætte kaffe over til senere. Deltagere, der ikke er selvkørende, støttes af værterne til, hvordan de kan bidrage til borddækningen.	Når deltagerne deltager i forberedelserne tager de i højere grad ejerskab af aktiviteten. Ved at starte med fælles aktivitet, får de mulighed for mere uformelt samvær og noget fælles tredje at tale om. Deltagere, der ikke er selvkørende, støttes til at bidrage, så alle har mulighed for at opleve sig som betydningsfulde i fællesskabet. Dug og borddekoration, indikerer, at det er et betydningsfuldt arrangement. Det kan evt. inspirere til, at de selv ønsker at

			medbringe blomster eller lignende til bordpynt.
Præsentationsrunde	Deltagerne præsenterer sig på skift for hinanden.	Værterne sætter aktiviteten i gang med tydelig forklaring af, hvordan de skal præsentere sig.	Det er med at sikre, at deltagere får hilst på hinanden og ved, hvem de andre i gruppen er.
Fællessang	Vælg sang. Der synges.	En udvalgt deltager, for hvem det er betydningsfuldt, eller en af værterne vælger en sang fra et udvalg af sange fra højskolesangbogen.	Alle får smurt stemmen og oplever en samhørighed med hinanden.
Fællesspisning	Fade med maden på deles rundt. Der spises og konverseres under måltidet.	Værterne understøtter samtalerne omkring måltidet. Værterne er opmærksomme på, at alle der har lyst får mulighed for at komme til orde. Brug evt. samtalekort som inspiration til samtaleemner.	Fadservering medfører, at deltagerne skal samarbejde omkring at få maden rundt. Det er ikke sikkert, at alle har lige gode muligheder for at trænge igennem og komme til orde. Det er vigtigt for at føle sig inkluderet i gruppen, at man får mulighed for at komme i spil og udtrykke sig i fællesskabet med andre. Ved at anvende samtalekortene, rammer man samtaleemner, som er meningsfulde for de fleste. Dette skaber mulighed for at flere oplever at have noget at byde ind med i samtalen.
Afrydning	Deltagerne hjælpes ad med at tage af bordet og sætte i opvaskemaskine.	Deltagere, der ikke er selvkørende støttes af værterne til, hvordan de kan bidrage til afrydning, hvis det er en aktivitet, som de finder meningsfuld. – Vær obs. på at man kan bidrage på mange måder.	Ved at hjælpes ad med afrydning, er der mulighed for uformelt samvær og samtaler om fælles tredje. Deltagere, der ikke er selvkørende, støttes til at bidrage, så alle har mulighed for at opleve sig som betydningsfulde i fællesskabet.
Kaffe og lidt sødt	Deltagerne hjælpes ad med at servere kaffe og lidt sødt.	Værterne understøtter aktiviteten og samtalerne.	
Fællessang	Vælg sang. Der synges.	En udvalgt deltager, for hvem det er betydningsfuldt, eller en af værterne vælger en sang	Alle får smurt stemmen og oplever en samhørighed med hinanden.

		fra et udvalg af sange fra højskolesangbogen.	
Opsamling på dagen	Deltagerne svarer på spørgsmål, som får dem til at reflektere over, hvad de har oplevet og hvad de synes om arrangementet.	En af værterne stiller spørgsmål omkring, hvordan deltagerne synes, det har været at deltage og sikrer at alle kan komme til orde.	Fælles opsamling på arrangementet bidrager til, at de kan bekræfte hinanden i, at de har det rart sammen, og håndtere eventuelle udfordringer i fællesskab, hvis det ikke lever op til forventningerne. Det bidrager til, at de tager fælles ansvar for deres arrangement og deres samvær. (Det kan evt. indlede til, at de får åbnet op for dybere samtaler med hinanden. Dette er dog ikke primært formålet med gruppen).
Afrydning	Deltagerne hjælpes ad med at tage af bordet og sætte i opvaskemaskine. Deltagere, der ikke er selvkørende støttes af værten til, hvordan de kan bidrage til afrydning.		
Tak for i dag!	Værterne siger tak for i dag og sikrer, at alle kommer godt afsted.	Værterne har ro og tid til at tage afsked med de enkelte deltagere.	Det kan bidrage til en oplevelse af, at værten er tilgængelig og kan skabe tryghed. En god afsked er relevant, for at gå hjem med en god oplevelse
Oprydning og opsamling	Værterne sørger for at lokalerne efterlades i samme stand som da de kom. Værterne samler op med hinanden omkring dagens arrangement.		Ved at udfylde spørgeskema, sikres der dokumentation for arrangementet, der kan sikre opbakning til arrangementet politisk. (Understøtter den gode historie omkring arrangementet).

5. trin: Opstart - Planlæg opstart af spisefællesskab

Intromøde med madværter

For at (frivillige) madværter har de rette forudsætninger for at være madværter i et demensvenligt spisefællesskab, er der brug for at afsætte ressourcer til at give dem en god introduktion. Det gælder både ift. demensvenlighed, den rehabiliterende tilgang og til stedet. Derfor kan det være en god ide at invitere interesserede frivillige til et informationsmøde, hvor de kan møde hinanden, lære om konceptet, de forskellige tilgange og få nogle relevante redskaber.

På opstartsmødet kan madværterne blive introduceret til drejebogen, som er udviklet med henblik på at deltagerne er aktive i afvikling af aktiviteten. Se bilag 3. Madværterne kan i øvrigt få et hæfte med samtaleemner med, som er simple spørgsmål, som de fleste kan forholde sig til. Se bilag 4.

Vær opmærksom på, at lave en god opstart og vær tydelig ift. ansvarsfordeling og hvor mange ressourcer tovholdere fx har mulighed for at bidrage med, således at forventningerne er afstemt fra starten.

Vær opmærksom på, at madværterne skal kunne tage ejerskab af aktiviteten, ved fx at lade dem formulere, hvordan de kan arbejde med det og vær åben for at tilpasse indhold og forventninger ift. madværternes interesser, motivation og ambitioner.

Tilbyd evt. løbende opfølgingsmøder, hvor I kan drøfte temaer som demensvenlighed og rehabilitering med henblik på, at de kan få tips og inspiration, hvis de ønsker det.

I spisefællesskabet på Toftegården, viste det sig at være en større opgave, at have en rehabiliterende tilgang og lade deltagerne tage del i fx opdækning og andre praktiske opgaver, som beskrevet i drejebogen. Men netop fordi det var i fokus fra start, så lykkes det over tid.

Når madværterne blev trygge i omgivelserne og aktiviteten, er det lettere at give noget af "værtskabet" fra sig og overlade det til deltagerne. Samtidig skulle deltagerne også først forstå, at det også var deres opgave. For nogle deltagere skulle det genlæres, hvordan man udfører forskellige praktiske opgaver. Men efter nogle gange tog deltagerne opgaverne på sig. Som en af madværterne siger, så har de efterhånden "taget magten fra de frivillige", fordi deltagernes initiativ skinner så meget igennem. Det betaler sig således at være vedholdende og tålmodig, men også have forståelse for, at det er svært, og at det ikke sker af sig selv og det tager tid.

Praktisk planlægning

Lokaler:

Anvend egnede lokaler, som indeholder følgende:

- Adgang til køkken og service, duge, servietter mm.
- Borde og stole.
- Handicapvenligt.
- Toiletadgang.

Det kan være en fordel af anvende pejlemærker og skilte, således at det er let at finde rundt, og at det er tydeligt, fx hvor toilettet er.

Eksempler fra Toftegården.

Opgaver

Rollefordeling:

Opgaverne skal fordeles mellem madværter og tovholdere. Vær opmærksom på at fordele opgaverne, så de er holdbare på længere sigt.

Mad:

Madbestilling: *Hvilken leverandør skal levere maden?*

Her kan det være relevant at undersøge fleksibilitet ift. afbestilling af mad, og særlige præferencer fx i forhold til at have samme struktur for måltidet.

I spisefællesskabet på Toftegården er det prioriteret at de spiser hovedret og dessert, for at der er den samme struktur hver gang, som bidrager til genkendelighed.

En anden overvejelse kan være, at deltagerne får nye madoplevelser, hvis maden leveres fra en leverandør, de ikke er vant til at få maden fra. Det har de erfaringer med på Toftegården, hvor en af beboerne bruger det som inspiration og referer til det i beboermøder, hvor de snakker om ønsker til maden på plejecenteret.

Drikkevarer: *Hvem leverer drikkevarer? Hvordan afregnes for drikkevarer?*

Overvej, hvad der er den bedste praktiske løsning ift. indkøb, pante flasker og stå for afregning og hvad der giver den bedste oplevelse for deltagerne.

På Toftegården er der frivillige, som køber ind til drikkevarelager og står for afregning med de enkelte deltagere efter hver gang.

På Toftegården er der erfaringer med at afprøve at få madleverandør til at levere drikkevarer. Det fungerede godt, men deltagerne og madværter vurderede at priserne var for høje, og de blev således motiveret til selv at stå for det.

Mad og drikke til madværter: *Hvem betaler for madværternes mad og drikke?*

Undersøg, hvem der skal dække udgifter til mad og drikke til madværterne. - Skal madværterne selv betale, skal plejecenteret betale eller findes der støtte ordninger?

Afbud og afbestillinger: *Hvordan håndteres afbud fra deltagere?*

Når deltagere er forhindret i at deltage, er det relevant at overveje, hvordan man håndtere et afbud.

- Hvem skal deltageren melde afbud til? – Madvært eller tovholder?
- Er der behov for afbud inden et givent tidspunkt med hensyn til afbestilling hos madleverandøren?
- Skal deltageren betale for maden ved afbud? Hvis ikke, hvem dækker udgiften? – Plejecenter, madleverandør, andre?

I spisefællesskabet på Toftegården, er det tovholderen som tager imod afbud. Madleverandøren er fleksibel, og der er derfor ingen betaling ved afbestilling. Når en beboer fra plejecenteret melder afbud, hentes maden fra spisefællesskabet, da maden fra fælleskøkkenet er afbestilt den pågældende dag.

Organisering:

Afbud fra madværter: *Hvordan håndteres afbud fra madværter?*

Når en madvært er forhindret i at deltage, er det relevant at overveje, hvem der har brug for informationen, og hvem der skal handle på det.

- Madværterne har brug for at vide, hvem der kommer, så de kan vurdere, om de kan gennemføre arrangementet.
- Tovholderne kan støtte madværterne, hvis de er for få til at gennemføre arrangementet.

I spisefællesskabet på Toftegården er det tovholderen, som tager imod afbud. Det giver tovholderne koordinerende opgaver i forbindelse med spisefællesskabet, som kunne have været klaret af madværterne. Alternativt kunne det fx være en plejecentermedarbejder.

Transport:

Transportform: *Hvordan kan deltagerne transporteres?*

Skal transport være en del af aktiviteten, kan det være værd at overveje hvordan det skal foregå. Skal transporten foregå i privat bil eller med fx plejecenterbussen? – Uanset hvilken transportform der benyttes, skal det undersøges ift. forsikring, og ved anvendelse af plejecenterbussen, skal det sikres, at det er et lovligt formål.

På Toftegården er der tilbudt transport i forbindelse med spisefællesskabet, for at tilbuddet reelt blev en mulighed for borgerne. To borgere benytter sig af tilbuddet. Der er udviklet et notat i forbindelse med etablering af kørselsordningen, som sikrer, at der er et lovligt grundlag i denne specifikke situation. (Se notat i bilag 3).

Ansvarlig: Hvordan skal transporten organiseres?

Hvis der indgår transport som en del af tilbuddet til spisefællesskabet, er det vigtigt at afklare, hvordan transporten skal organiseres, og hvem der er ansvarlig for opgaven.

På Toftegården er det tovholder på udeområdet, som koordinerer og er ansvarlig og en madvært, der foretager transporten. Det er forbundet med en del koordinering for tovholderen, at have ansvaret for transport. Det anbefales at madværter selv står for at koordinere og bruger tovholder, hvis det ikke er muligt at finde en løsning.

Ved sygdom: Hvem står for transport, ved sygdom?

Når vedkommende, som står for transporten ikke kan, hvem skal så foretage kørslen? Der er en sårbarhed forbundet med transporten, når den, som plejer at foretage kørslen ikke kan. Det er derfor en god ide allerede fra start at aftale, hvem der kan træde til.

På Toftegården har en anden frivillig madvært tilbudt at stå til rådighed for at stå for transport ved sygdom.

6. trin: Progressionsmålinger - startmåling

Det er relevant at følge om de aktiviteter der sættes i værk, har en effekt på borgerne. En måde at få et overblik over dette er ved at foretage såkaldte progressionsmålinger. Det sker ved at deltagerne svarer på nøje udvalgte spørgsmål, omkring deres oplevelse af deres trivsel og ensomhed, så det er muligt at følge, hvordan de selv vurderer at have det, over en periode fra før de starter op, undervejs og efter de har deltaget i spisefællesskabet. Det kan gøre det muligt at monitorere en eventuel udvikling eller stilstand på forskellige parametre.

Der tages udgangspunkt i i alt 9 spørgsmål fra validerede spørgeskemaer, WHO-5 og TILS, samt EQ health VAS.

Spørgeskemaerne udfyldes i samarbejde med en hjemmepleje, demenskoordinator eller lignende. Efter ca. 3 og 6 mdr. udfyldes spørgeskemaet igen.

I spisefællesskabet på Toftegården er der arbejdet med det således, at tovholderne har snakket med deltagerne forud for aktiviteten, og de har udfyldt et spørgeskemaet sammen.

Erfaringerne fra Toftegården er, at det har givet en vigtig indsigt i og erkendelse af at beboere på plejecenteret kan opleve ensomhed, på trods af, at de er så tæt på andre mennesker i deres hverdag. Samtidig giver tovholderen på inde området udtryk for, at det har givet anledning til nogle gode snakke med beboerne omkring deres tanker og ønsker til hverdagen. En viden som giver anledning til refleksion, samt yderligere handling og udvikling.

7. trin: Afvikling af spisefællesskabet

Når aktiviteten er sat i gang er der altid en opstartsfasen, hvor alle ambitioner skal stå sin prøve.

I konceptet for Spisefællesskaber anbefales det, at der tages udgangspunkt i drejebogen, som er præsenteret i bilag 2. Her er der fokus på at deltagerne bidrager med det de kan, og det de har. Det giver flere anledninger til at danne sociale relationer og opleve sig som en del af fællesskabet, når de har mulighed for at bidrage til det. Samtidig er der plads til at den enkeltes interesser og præferencer kan komme i spil, og deltagerne får et fælles tredje, de kan være sammen om.

Opsamling med deltagere

For at holde fokus på, hvad der er vigtigt for deltagerne og få øje for, hvad de ønsker sig af spisefællesskabet kan der laves en opsamling løbende, fx en gang om måneden.

På Toftegården har de afprøvet GULDBOG, hvor deltagernes ønsker og gode ideer skrives i. På den måde bliver ideerne tillagt værdi i situationen og får betydning. Det kan bidrage til at udvikle spisefællesskabet i en retning, der har betydning for deltagerne. De er stadig i opstarten, men har fx skrevet ønsker til udflugter og ønsker til sangvalg i guldbogen.

Opsamling med madværter

For at sikre, at madværter får den hjælp de har brug for og for at sikre, at aktiviteten forløber bedst muligt, kan det være en god ide løbende at afholde opsamlingsmøder mellem tovholdere og madværter.

Opsamlingen kan fx indeholde spørgsmål om:

- *Hvordan det går?*
- *Hvad fungerer godt?*
- *Hvad kan/bør forbedres?*
- *Hvad er udviklingspotentialerne?*

Evaluering

For at følge spisefællesskaber, og løbende vurdere levedygtigheden og succesen, opfordres til registrering af følgende indikatorer.²

Implementeringsgraden:

Spørgsmålene skal bidrage til at vurdere, i hvilken udstrækning aktiviteten er implementeret.

Hvor mange spisefællesskaber er der etableret i kommunen?	
Er der medarbejdere eller frivillige, som er klædt på til at varetage værtsrollen?	
Hvor mange ældre, har deltaget i spisefællesskaber i alt?	

Effektevaluering:

Effektevaluering giver mulighed for at følge og dokumentere deltageres udvikling, på udvalgte parametre. I spisefællesskaber vurderes trivsel, oplevelse af ensomhed og egen oplevede helbred at være centrale parametre at undersøge. Aktiviteten formodes i øvrigt at have afledte effekter ift. Rehabilitering, medarbejdertrivsel og økonomi, hvilket ligeledes kan indarbejdes i evalueringsstrategien, hvis det ønskes.

Forventede effekter:

	Effekt	Metode
Deltagerne	• Styrkede sociale relationer • Mindre oplevelse af ensomhed • Øget trivsel.	Måles via spørgeskema før opstart og efter 3 og 6 mdr. deltagelse. Spørgeskema med 8 spørgsmål, fra anerkendte spørgeskemaer, der måler på trivsel og ensomhed (WHO 5 og T-ILS).

Monitorering: Andre indikatorer, der kan være væsentlige at monitorere.

Fastholdelse:	Hvor mange deltagere der fortsat deltager efter et år?
Sociale relationer:	Hvor mange deltagere har kontakt udenfor spisefællesskabet?
Venskaber:	Hvor mange deltagere vurderer, at de har knyttet venskaber som følge af deltagelse i spisefællesskaber?
Betydning for fællesskabet:	Hvor mange deltagere, føler, at der er brug for dem?

² Inspireret af Sundhedsstyrelsens *Forebyggelse på ældreområdet – håndbog til kommunerne*. (2015)

Ressourceforbrug:	Kørsel, lokaler, annonnoncering, medarbejdere, frivillige (måltid), uddannelse af medarbejder eller frivillig.
-------------------	--

Bilag

Bilag 1: Implementeringsplan

Hvad	Hvordan	Hvem
1. Sikr ledelsesopbakning	Initiativtager skal sikre ledelsesopbakning, således at det er legitimt og der kan afses de nødvendige ressourcer, ved behov.	Initiativtager
2. Udpeg tovholdere på inde og ude området.	Udvælges på baggrund af ønsket målgruppe.	Ledelse og/eller initiativtager.
3. Udvælg målgruppe for deltagere	Tovholdere udvælger målgruppe for spisefællesskabet.	Tovholder
4. Rekruttering af deltagere	Tovholdere udpeger eller uddelegerer opgave omkring rekruttering af frivillige.	Tovholder
5. Udvælg målgruppe for madværter.	Tovholdere udvælger målgrupper for madværter.	Tovholder
6. Udvælg og etabler samarbejde med samarbejdspartner, som frivillige kan organiseres under – fx Vennekreds til plejecenteret.	Tovholdere etablerer samarbejde med forening omkring spisefællesskabet og de frivillige.	Tovholder
7. Rekruttering af (frivillige) madværter	Annoncering via SoMe og lokalavisen. Få hjælp via Frivilligcenter Tønder til rekruttering. Brug ambassadører i lokalområdet.	Tovholder og forening, der samarbejdes med.
8. Opstart: Intromøde med madværter	Tovholdere planlægger og afholder intromøde med madværter, der bliver klædt på ift. fx demensvenlighed, rehabilitering 2.0. Indhent tavshedserklæring. (bilag 3)	Tovholder
9. Opstart: Planlæg opstart af spisefællesskab med deltagere	Tovholder og madværter planlægger opstart af spisefællesskab med deltagere. Gennemgang af drejebog, opsamlingsprocedure, rollefordeling, opgavefordeling, forventningsafstemning, mm.	Tovholder og madværter

10. Progressionsmålinger - startmåling	Tovholder foretager eller uddelegerer startmåling af borgeres trivsel og oplevelse af ensomhed. Indhent samtykkeerklæring (bilag 4).	Tovholder
11. Drift	Spisefællesskab afholdes.	Madværter og tovholdere
12. Opfølgning	Drejbog, effekter og forbedringspotentialer drøftes løbende i opfølgningsmøder mellem tovholdere og madværter.	Tovholdere og madværter

Bilag 2: Samtalekort

Guide til samtaleemner til besøgsvenner

TØNDER KOMMUNE

Det kan i nogle situationer være svært at få startet på en god samtale og holde den i gang.

Når man kommer op i alderen og måske har mistet ægtefælle søskende og venner bliver muligheden for at tale om minder, livserfaringer og gamle dage ofte mindre.

Derfor har vi her samlet nogle gode samtaleemner, som de fleste vil kunne tale med om.

Der er i guiden taget udgangspunkt i besøgsmodtagerens livshistorie.

Samtaleemner

Barndomshjemmet

Fortæl om dit barndomshjem?

Havde du pligter?

Hvordan så dit værelse ud?

Hvad var dit yndlings legetøj?

Hvem var din bedste ven, da du var barn?

Ungdom

Tog du kørekort?

Fortæl om din første bil?

Fortæl om din første kæreste?

Havde du ungdomsdrømme?

Familie

Fortæl om din mor og far?

Fortæl om dine bedsteforældre? – Boede de tæt på dig?

Kan du huske, da du blev søster/bror?

Fortæl om dit bryllup?

Fortæl om din konfirmation? Hvilket tøj havde du på?

Har I holdt fester? Hvilke?

Skole

Fortæl om din første skoledag.

Fortæl om din vej til skole.

Fortæl om din skole.

Hvilket transportmiddel brugte du til at komme i skole med?

Skolekammerater – Har du kontakt til dem endnu?

Hvilket fag kunne du bedst lide?

Har du gået på efterskole og/eller højskole?

Traditioner

Hvordan holdte i jul?

Havde I traditioner til fastelavn, påske, pinse og Sankt Hans?

Hvordan fejrede I fødselsdag i din familie?

Havde I jeres egne traditioner?

Hvilken tradition holder du mest af? Og hvad gør den særligt for dig?

Er der en fødselsdag, som du særligt husker?

Arbejde

Fortæl om din første arbejdsplads.

Hvad brugte du din første løn til?

Har du været ude og tjene?

Har du haft en læreplads? Hvordan fik du din læreplads?

Hvilke opgaver havde du på lærepladsen? - Var der opgaver som eleven skulle tage sig af?

Hvor lang var din arbejdsdag?
Kan du huske da du/I købte gård?
Havde I dyr? Hvilke og hvor mange?
Hvad dyrkede du på markerne?

Fritidsinteresser

Havde du fritidsinteresser?
Havde du kæledyr?
Er du glad for kongehuset?
Er du glad for naturen?
Har du gået på jagt?
Har du lavet håndarbejde/håndværk?
Kan du lide musik?
Er du interesseret i lokalhistorie?
Har du dyrket sport?
Læser du avis? Hvad læser du?

Ferie

Kan du lide at rejse?
Hvem rejste du med? Havde du dine børn med?
Fortæl om din bedste ferie?
Hvor kunne du tænke dig at rejse hen?
Hvor var du sidst på ferie?
Fortæl om en god ferieoplevelse?

Mad

Hvilken ret brød du dig ikke om, da du var barn?
Hvad er din livret?
Hvilken ret er du bedst til at tilberede?

Hvad er din yndlingsdessert?

Kan du lide at bage? Hvad bager du?

Hvad er din yndlingskage?

Har du spist på restaurant?

Hvor køber du dine varer?

Så du madlavningsprogrammer? Hvem var kokken?

God fornøjelse med snakken

Bilag 3: Tavshedspligtserklæring for frivillige

Jeg medgiver hermed, at jeg er indforstået med, at jeg har tavshedspligt om både deltageres, andre frivilliges og ansattes private forhold. Det kan eksempelvis være oplysninger om:

- Familieforhold
- Seksuelle forhold
- Sygdom
- Misbrugsproblemer
- Privatøkonomiske forhold
- Straffesager
- Sociale problemer

Som frivillig må jeg kun give oplysninger om en anden persons privat forhold videre, hvis den anden person har givet samtykke til det.^{3*}

*Der er indhentet samtykke til, at madværter må videregive personfølsomme oplysninger om deltagere til tovholdere på spisefællesskabet og andre relevante personer, såfremt det har relevans ift. indsamling af viden og erfaringer fra spisefællesskaber.

Dato og underskrift:

³ Tavshedspligten er udformet med inspiration fra CFSA guide til love og regler for frivillige i Kommuner og Regioner. [Love og regler for frivillige i kommuner og regioner | frivillighed.dk](https://www.frivillighed.dk/love-og-regler-for-frivillige-i-kommuner-og-regioner)

Bilag 4: Samtykkeerklæring for deltagere

	Sæt kryds, hvis du er enig
1. Jeg samtykker hermed til, at madværter må videregive personfølsomme oplysninger til tovholdere for demensvenligt spisefællesskab og andre relevante personer, med henblik på at indsamle viden og erfaringer omkring spisefællesskaber.	
2. Jeg samtykker hermed til, at der må tages billeder af mig, og at de må bruges i forbindelse med udbredelse af kendskab til spisefællesskaber i Tønder Kommune.	

Det er muligt til enhver tid at trække samtykket tilbage.

Navn med blokbogstaver: _____

Dato og underskrift:

Bilag 5: Notat angående anvendelse af plejecenterbusser

1) Afgiftsfritagelse

Jf. Bekendtgørelse af lov om registreringsafgift af motorkøretøjer m.v. (registreringsafgiftsloven)

Afgiftsfritagelse §2, Fritaget for afgift. Stk. 7:

7) køretøjer, som omhandlet i § 5 a, stk. 1, der

a) af plejehjem, ældrecentre og lignende institutioner, eventuelt med reduceret sædetal, anvendes til befordring af beboere eller hjemmeboende ældre, der er visiteret til aktiviteter på institutionen for at få vedligeholdt deres fysiske eller psykiske færdigheder. Køretøjerne kan ud over kørsel som nævnt i 1. pkt. benyttes til andre formål, der er i institutionens interesse. Køretøjerne kan have flere institutioner som brugere,

(Retsinformation)⁴

I det følgende redegøres for, hvordan anvendelse af plejehjemsbusser til afhentning af deltagere i demensvenligt spisefællesskab på Toftegården er i overensstemmelse med lovgivning for afgiftsfritagelse.

Argument:

- Deltagere visiteres til at deltage i aktiviteten, som foregår på institutionen.
- Deltagelse i aktiviteten bidrager primært at vedligeholde deltagernes psykiske færdigheder, men også til dels fysiske færdigheder.

Kriterier for visitation:

- Deltagere i spisefællesskaber på Toftegården har en demensdiagnose eller demenslignende symptomer.

Visitation:

- Deltagere visiteres ved tilmelding til plejecenterleder eller demenskoordinator ift. om de lever op til kriterier for at have demenssygdom eller demenslignende symptomer.

Baggrund: Mennesker med demens og demenslignende symptomer har en øget tendens til at trække sig fra almindelige sociale aktiviteter og opleve ensomhed og isolation. Aktiviteten er oprettet med det formål at forebygge ensomhed og isolation og dermed vedligeholde deltageres fysiske og psykiske færdigheder.

2) Kommunalfuldmagten

Det må nærmere afdækkes, hvorvidt befordring til demensvenligt spisefællesskab på Toftegården kan rummes i Kommunalfuldmagten, idet der ikke eksisterer en særskilt lovhjemmel til at afholde udgiften i forbindelse med befordringen.

⁴ [Registreringsafgiftsloven \(retsinformation.dk\)](https://retsinformation.dk)

I forhold til denne vurdering bør det afklares, hvorvidt almennyttetekriteriet er opfyldt, idet en kommune som udgangspunkt kun kan gennemføre foranstaltninger, der har sammenhæng med det kommunale fællesskabs behov, og som har et generelt sigte og kommer alle kommunens borgere eller en saglig afgrænset kreds af kommunens borgere, fx unge eller ældre, til gode. Heri ligger også et forbud mod støtte til enkeltpersoner.

I det konkrete tilfælde drejer det sig om, at plejecentrets bus(vennekredsens) ønskes anvendt til at befordre en særlig afgrænset gruppe af borgere til og fra et demensvenligt spisefællesskab. Tanken er, at demente eller personer med demenslignende symptomer, som ikke bor på plejecenter, skal have mulighed for at deltage i et særligt tilrettelagt spisearrangement. Dette afholdes i dette tilfælde på Toftegården, hvor også beboere fra Toftegården vil have mulighed for at deltage. En væsentlig motiverende faktor for at lette tilgængeligheden til spisearrangementerne for (stadig) hjemmeboende borgere er, at de vil modtage befordring hertil, idet den særlige gruppe af borgere ofte, pga. demensen, vil have vanskeligt ved at benytte sig af andre transportformer, herunder offentlig transport. For at give dem mulighed for at indgå i et socialt fællesskab med andre borgere samt at vedligeholde fysiske og psykiske færdigheder, vil det således være en oplagt mulighed, at benytte plejecentrets bus hertil.

Spisearrangementerne vil være åbne, således at alle vil have mulighed for at deltage, såfremt man opfylder de saglige kriterier til demens og demenslignende symptomer. Dette taler for, at tilbuddet (herunder befordringen) har et generelt sigte og kommer den afgrænsede kreds af demente, ældre borgere til gode.

2.1) Konklusion

Det er herefter vores vurdering, at kørslen vil kunne rummes inden for Kommunalfuldmagtens grænser, idet almennyttetekriteriet må anses for opfyldt i og med, at befordringen stilles til rådighed for alle borgere, der opfylder de sagligt afgrænsede kriterier for demenssygdom eller demenslignende symptomer. Der er således ikke tale om en begunstigelse af enkeltpersoner.

Marie Madvig Evald og Tine Jürgensen Muus